

EU-nämndens yttrande 2021/22:EUN1y

Verksamheten i Europeiska unionen under 2021

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 17 mars 2022 att ge EU-nämnden och utskotten tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2021/22:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2021. EU-nämnden har beslutat att yttra sig över skrivelsen i frågor som har varit av särskilt intresse i nämndens verksamhet under 2021.

EU-nämndens överväganden

Skrivelsen

I skrivelsen redogör regeringen för verksamheten i Europeiska unionen under 2020 i enlighet med 9 kap. 21 § riksdagsordningen. Skrivelsen är en övergripande beskrivning av Europeiska unionens verksamhet och utveckling. Den behandlar flera olika politikområden och tar upp beslut och händelser utifrån arbetet i rådets olika sammansättningar. I bilagorna redogörs för mål vid EU-domstolen av svenskt intresse, avslutade och pågående överträdelseärenden samt beslut i rådet som Sverige inte har stött. Bland annat röstade Sverige, efter samråd med EU-nämnden, nej till antagande av förordningen om Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter.

EU-nämndens ställningstaganden

Synpunkter av övergripande karaktär

Pandemin har fortsatt att påverka nämndens verksamhet, och nämndens sammanträden har till största del genomförts digitalt. Pandemin krävde även särskilda arbetsformer för rådet. Samråd har ägt rum inför rådsmöten och inför de videomöten som ersatte rådsmöten. Även detta år har nämnden hanterat ett mycket stort antal skriftliga samråd, ofta med korta tidsramar, eftersom det formella beslutsfattandet på rådsmöten till viss del ersattes av skriftliga beslutsförfaranden.

EU-nämnden vill liksom tidigare år uttrycka sin uppskattning för skrivelsen som ger en bra översikt över verksamheten i EU under 2021. Kontakterna mellan EU-nämnden och regeringen har fungerat väl såväl på politisk nivå som på tjänstemannanivå.

Särskilda synpunkter

Pandemin har stått i fokus även detta år, covid-19 har behandlats löpande av nämnden inom ramen för de flesta rådskonstellationer. Flera videomöten i kretsen av stats- och regeringschefer har helt ägnats åt att diskutera covid-19. Det fanns ett brett stöd i nämnden för vaccinationsbevis, frågan om produktion och tillgång till vaccin. Ett parti (V) anmälde avvikande ståndpunkt i fråga om patent på vaccin.

Inom ramen för *allmänna rådet* har bl.a. samordning av åtgärder mot covid-19, konferensen om Europas framtid (framtidskonferensen), rättsstatsfrågorna samt utvidgningen och stabiliserings- och associeringsprocessen stått i fokus. När det gäller den sistnämnda frågan har det funnits majoritet i nämnden för regeringens position. Framtidskonferensen har hanterats vid de flesta av allmänna rådets möten under 2021, och sammantaget har det funnits stöd i nämnden för regeringens linje. När det gäller rättsstatsfrågorna har regeringen fått stöd i nämnden för sin position dels vad gäller den horisontella diskussionen om kommissionens årliga rapport om rättsstatssituationen i EU, dels vad gäller de landspecifika diskussionerna. Nämnden har vidare gett regeringen stöd för dess linje vad gäller hanteringen av utvecklingen på rättsstatsområdet i Polen samt utvecklingen i fråga om unionens värden i Ungern, med avvikande ståndpunkter från ett parti (SD). En annan fråga som varit återkommande inom ramen för allmänna rådet är relationen mellan EU och Storbritannien där det framför allt handlat om lägesuppdateringar när det gäller bl.a. Nordirlandsprotokollet. Relationen mellan EU och Storbritannien har även hanterats av nämnden vid samråd med regeringen inför *Europeiska rådet*. Det har då funnits stöd i nämnden för regeringens position.

Inför *rådet för utrikes frågor* har nämnden ingående diskuterat frågor som aktualiserats av omvärldsutvecklingen. Vid ett flertal tillfällen har utvecklingen i Etiopien behandlats, och det har sammantaget funnits stöd från en majoritet av ledamöterna för regeringens linje. Detsamma har gällt efter diskussioner om Ukraina och Belarus där Rysslands roll särskilt har lyfts fram i nämnden. Nämnden har även diskuterat EU:s relation med Ryssland inför såväl utrikesrådet som Europeiska rådet. Vid samråd inför utrikesrådet i februari fanns det inte stöd för regeringens ståndpunkt när det gäller Nord Stream II. Vidare anmälde tre partier (SD, C och L) avvikande ståndpunkt i fråga om en breddning av EU:s Magnitskijlagstiftning till att även omfatta systematisk korruption och penningtvätt. Vid Europeiska rådet i december fanns det stöd för regeringens ståndpunkt när det gäller Ryssland. Inom ramen för både *rådet för utrikes frågor*, inklusive *utrikes frågor – försvar*, och *Europeiska rådet* har regeringen samrått med nämnden om den strategiska kompassen. Sammantaget har det funnits majoritet för regeringens position, med avvikande ståndpunkter från några partier. På handelsområdet har nämnden bl.a. behandlat handelsförbindelserna med USA samt reformen av WTO. Sammantaget fanns det stöd för regeringens inriktning.

Frågor relaterade till kärnkraft och energipriser gav under 2021 avtryck inom flera rådskonstellationer. Nedan nämns några tillfällen då frågorna behandlades i nämnden.

Regeringen fick inför antagande om slutsatser om klimat- och energidiplomati inför möte i *utrikesrådet* inte stöd för sin ståndpunkt i den del som gäller fossilfritt. I stället fanns det majoritet för den ståndpunkt som presenterades av fyra partier (M, SD, KD och L). Tre partier (S, V och MP) anmälde avvikande ståndpunkt i denna del. Två partier (M och KD) anmälde vidare avvikande ståndpunkt när det gäller taxonomin och ett parti (SD) anmälde ytterligare en

annan avvikande ståndpunkt. Samma majoritetsläge när det gäller kärnkraft infann sig när nämnden i oktober behandlade de stigande energipriserna och den verktygslåda som presenterats av kommissionen inom ramen för *energirådet*.

Vid samråd inför *Europeiska rådet* i oktober behandlades återigen energipriser och frågan uppkom om huruvida kärnkraft ska klassas som hållbar inom ramen för taxonomin. Vid samrådet fanns det inte stöd för regeringens ståndpunkt i den del som avsåg kärnkraft. Liksom tidigare fanns det i den delen i stället majoritet för den ståndpunkt som presenterats av fyra partier (M, SD, KD och L). Övriga fyra partier (S, C, V och MP) anmälde avvikande ståndpunkt i denna del.

Inför mötet i det *ekonomiska och finansiella rådet* fick regeringen slutligen stöd för sin inriktning inför en diskussion om energipriser med avvikande ståndpunkt från fyra partier (S, C, V och MP) i fråga om kärnkraft.

Nämnden behandlade återigen energipriserna, kärnkraften och taxonomin inför *energirådet* i november. Det fanns då stöd för regeringens inriktning, förutom i den del som avsåg kärnkraft. I den delen fanns det i stället majoritet för att den svenska regeringen ska agera aktivt, tillsammans med andra medlemsländer i EU, för att tydligt värna kärnkraftens villkor och framtid inom ramen för taxonomin. Tre partier (C, V och MP) lämnade avvikande ståndpunkt.

Vid samråd inför *Europeiska rådet* i december kom frågor om energi upp igen, och det fanns även denna gång stöd för regeringens ståndpunkt förutom i den del som avsåg kärnkraft. I den delen fanns det liksom tidigare majoritet för den ståndpunkt som presenterades av fyra partier (M, SD, L och KD). De fyra övriga partierna anmälde avvikande ståndpunkt i denna del (S, C, V och MP).

Inför möten i rådet för *ekonomiska och finansiella frågor* har ett genomgående tema varit den ekonomiska återhämtningen efter covid-19. Rådet antog i februari faciliteten för återhämtning och resiliens (Recovery and Resilience Facility, RRF) som utgör huvuddelen av EU:s återhämtningsinstrument Next Generation EU (NGEU). Det fanns stöd i nämnden för antagandet av RRF med undantag för avvikande ståndpunkter från två partier (SD och V). Nämnden har därefter regelbundet ställt sig bakom regeringens inriktning när det gäller genomförandet av RRF och det har även funnits stöd för regeringens linje vid antagandet av genomförandebeslut kopplade till ett stort antal medlemsstater utifrån ländernas återhämtnings- och resiliensplaner. Regeringen har även vid ett flertal tillfällen fått stöd för sin inriktning i fråga om finansieringen av NGEU.

Även inför möten inom ramen för *konkurrenskraftsrådet* har frågor om återhämtning och unionens resiliens diskuterats i stor utsträckning, då med grön och digital omställning som viktiga drivkrafter. Nämnden behandlade t.ex. uppdateringen av den nya industristrategin för Europa – den kritiska betydelsen av att trygga tillgången till råvaror av avgörande betydelse. Det fanns stöd för regeringens ståndpunkt med en avvikande ståndpunkt från ett parti.

När det gäller digitalisering behandlade nämnden två omfattande förslag till förordningar om digitala tjänster (DSA) respektive digitala marknader (DMA) inför beslut om en allmän inriktning i november. I fråga om DSA fanns det stöd för regeringens ståndpunkt, men två partier lämnade avvikande ståndpunkter (SD och C). I fråga om DMA fanns det stöd för regeringens ståndpunkt med en avvikande ståndpunkt från ett parti (C).

På *klimat- och miljöområdet* har bl.a. lagstiftningspaketet Fit for 55 (55-procentspaketet), batteriförordningen, EU:s markstrategi 2030 och EU:s handlingsplan för nollutsläpp behandlats. Förslaget till ny förordning om batterier behandlades av nämnden vid flera tillfällen och det fanns stöd i nämnden för regeringens linje, med avvikande ståndpunkter från två partier (M och L). Regeringen har samrátt med nämnden inför diskussioner på *miljörådet* om de fyra klimaträttsakterna (ansvarsfördelningsförordningen, utsläppshandelsdirektivet, förordningen om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk samt koldioxidkrav på lätta fordon) och den sociala klimatfonden i 55-procentspaketet. Sammantaget fanns det stöd i nämnden för regeringens inriktning. Flera partier lämnade avvikande ståndpunkter i fråga om olika delar av lagstiftningspaketet. Regeringen fick vidare stöd för sin linje vid nämndens behandling av EU:s handlingsplan för nollförorening för luft, vatten och mark, med avvikande ståndpunkt från ett parti. Nämnden har vidare behandlat EU:s markstrategi för 2030. Det fanns stöd för regeringens inriktning, med avvikande ståndpunkter från två partier (SD och MP).

Med anledning av pandemin har regeringen, inom ramen för *rättsliga och inrikes frågor*, även detta år vid flera tillfällen skriftligen samrátt med nämnden om en rådsrekommendation om tillfälliga restriktioner för icke nödvändiga resor till EU. Det har funnits stöd i nämnden för regeringens ståndpunkt. Nämnden har också vid ett antal tillfällen diskuterat den externa dimensionen av EU:s migrationspolitik inför rådet för rättsliga och inrikes frågor samt Europeiska rådet. Regeringen har fått stöd för sin position med ett flertal avvikande ståndpunkter.

Frågor inom ramen för rådet för *sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård* har även detta år innefattat arbetet mot covid-19, och det har funnits stöd i nämnden för regeringens linje. På hälsoområdet har nämnden vidare gett regeringen stöd för dess position i fråga om inrättande av den europeiska myndigheten för beredskap och insatser vid hälsokriser. På sysselsättningsområdet har fortsatt behandling ägt rum om förslag till direktiv om tillräckliga minimilöner i EU. Det fanns stöd i nämnden för regeringens position, med avvikande ståndpunkt från tre partier (M, SD och KD). Regeringen har också samrátt med nämnden om förslag till direktiv om bindande åtgärder för insyn i lönesättningen. Det fanns inte stöd i nämnden för regeringens ståndpunkt. I stället fanns det majoritet för den ståndpunkt som presenterades av fyra partier (M, SD, C och KD), med avvikande ståndpunkt från tre partier (S, V och MP). Nämnden har också behandlat handlingsplanen för genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter. Det fanns stöd för regeringens linje, med avvikande ståndpunkter från tre partier (M, SD och KD). Regeringen har

vidare samrått med nämnden om rådets rekommendation om inrättande av en europeisk barngaranti. Det fanns stöd i nämnden för regeringens ståndpunkt.

Frågorna inför möten om *jordbruk och fiske* har bl.a. innefattat reformpaketet för den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2020 som under året varit föremål för trepartssamtal. Reformpaketet har behandlats av nämnden vid flera tillfällen och några partier har under året lämnat avvikande ståndpunkter. En enhällig nämnd kunde dock i december ställa sig bakom regeringens ståndpunkt inför antagandet av reformpaketet. Skogsfrågor har vidare varit aktuella och bl.a. diskuterats inom ramen för kommissionens skogsstrategi. Regeringen fick i november stöd för sin ståndpunkt om att anta rådsslutsatser om EU:s nya skogsstrategi för 2030.

På fiskeområdet behandlade nämnden bl.a. en allmän riktlinje av förordningen om fiskerikontroll (kontrollförordningen) samt ändring av andra rättsakter om kontroll av den gemensamma fiskeripolitiken som diskuterats sedan flera år. Nämnden ställde sig bakom regeringens ståndpunkt, men två partier (M och KD) lämnade avvikande ståndpunkt.

Stockholm den 27 april 2022

På EU-nämndens vägnar

Pyry Niemi

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Pyry Niemi (S), Jessika Roswall (M), Maria Strömkvist (S), Pia Nilsson (S), Johan Andersson (S), Daniel Andersson (S), Helena Bouveng (M), Jan Ericson (M), John Widegren (M), Martin Kinnunen (SD), Charlotte Quensel (SD), Eric Westroth (SD), Rickard Nordin (C), Ilona Szatmari Waldau (V), Maria Ferm (MP) och Malin Danielsson (L).